

เรื่องเล่าผีในรายการวิทยุ The Ghost Radio : แบบเรื่องและบทบาททางสังคม¹

Ghost Narratives in 'The Ghost Radio' : Tale-Types and its Functions to Society

กฤติกา ขุนพล² พงศ์สุนทร อิมฉิ่น² อาทิตย์ บุพโต² และศรัณย์ภัทร์ บุญฮอก³
Krittika Khunphon⁴, Phongsoonthon Aimchain⁴, Arthit Buphato⁴, and Saranpat Boonhok⁵

(Received: 8 March 2021; Revised: 4 October 2021; Accepted: 25 November 2021)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องเล่าผีในรายการวิทยุ The Ghost Radio ผ่านแนวคิดทางคติชนวิทยา (folklore) โดยมุ่งศึกษาแบบเรื่องของเรื่องเล่าผีผ่านแนวคิดแบบเรื่องของนิทาน (tale-type) และเพื่อวิเคราะห์บทบาททางสังคมของเรื่องเล่าผีผ่านทฤษฎีบทบาทหน้าที่นิยม (Functionalism) โดยคัดเลือกข้อมูลในการศึกษาจากช่องรายการวิทยุ The Ghost Radio ที่นำเสนอผ่านคลิปทางเว็บไซต์ (YouTube) ที่มีจำนวนผู้เข้าชมมากที่สุด 10 อันดับ (ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2563) ผลการศึกษาพบว่า แบบเรื่องของเรื่องเล่าผีในรายการวิทยุ The Ghost Radio มี 2 แบบ คือ แบบเรื่องการให้ความช่วยเหลือระหว่างผีและคน และแบบเรื่องการอาฆาตระหว่างผีต่อคน ซึ่งแบบเรื่องการอาฆาตระหว่างผีต่อคนเป็นแบบเรื่องที่พบมากที่สุด ส่วนบทบาททางสังคมของเรื่องเล่าผีในรายการ The Ghost Radio มีบทบาท 3 ประการ คือ ประการแรก บทบาทการให้ความบันเทิง ประการที่สอง บทบาทการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม โดยการนำคติความเชื่อมาเป็นตัวกำหนดแนวปฏิบัติของคนในสังคมให้ปฏิบัติตามกรอบวิถีที่คนในสังคมเห็นควรว่าถูกต้องเหมาะสม และประการสุดท้าย บทบาทการอธิบายพื้นที่และการส่งต่อความทรงจำที่สร้างความหมายของพื้นที่ ซึ่งเรื่องเล่าผีอาจเป็นนิทานประจำถิ่นที่อธิบายความเป็นมาของสถานที่ ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เรื่องเล่าผีนับเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างความเชื่อโบราณกับคนในสังคมปัจจุบัน และเรื่องเล่าผีทั้งในอดีตและปัจจุบันต่างเป็นกุศโลบายทางอ้อมที่ช่วยขัดเกลาและให้ผู้คนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข

คำสำคัญ: แบบเรื่อง บทบาทหน้าที่ เรื่องเล่าผี The Ghost Radio

Abstract

This article aims to study ghost narratives in 'The Ghost Radio', a Thai radio channel, through folklore lens. The first objective is to study tale-types of these narratives by folklore tale-type's concept; the second objective is to employ functionalism to analyze the narratives. As for data, this study selects 10 clips from the top-ten highest viewers from <https://www.youtube.com/theghostradioOfficial> (surveyed in September 2020). The results show that ghost narratives in "The Ghost Radio" mainly portray two tale-types which are helping between ghost and humans, and revenge of ghosts. Interestingly, the second one is more dominantly found. Regarding functions of ghost narratives, there are three key functions. Firstly, ghost narratives play an amusement role. Secondly, the narratives implicitly suggested individuals are

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา THP4403 วิจัยทางภาษาไทย ปีการศึกษา 2563 ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

² นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา อีเมล s60131109037@ssru.ac.th

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา อีเมล saranpat.bo@ssru.ac.th

⁴ Undergraduate student, Department of Thai Language, Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University E-mail: s60131109037@ssru.ac.th

⁵ Lecturer, Department of Thai Language, Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University E-mail: saranpat.bo@ssru.ac.th

controlled in society via ghost beliefs for maintaining social norms. Lastly, the narrative also explains places and disseminate the meaning of places through memory comparing to ghost tales. Therefore, it could be said that ghost narratives in this radio channel are a connection between traditional beliefs and people in the contemporary age, and ghost narratives in the past and present implicitly share a similar sense of social strategy to educate people and to maintain peace in the society.

Keywords: Ghost Narratives, Tale-Type, Functionalism, The Ghost Radio

บทนำ

คนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผีสางเทวดา (animism) ก่อนที่จะมานับถือพระพุทธศาสนา แม้ภายหลังรับความเชื่อจากพระพุทธศาสนาแล้ว แต่ความเชื่อเรื่องผีก็มิได้หายไปและยังคงปรากฏคู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน และเป็นเรื่องที่ฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทย ดังที่ประคอง นิมมานเหมินท์ (2543, หน้า 24) กล่าวว่านิทานเรื่องผี หรือ ghost stories มีอยู่ในทุกสังคม นิทานไทยมักมีนิทานเรื่องผี เช่น แม่นากพระโขนง ที่คนไทยทุกคนรู้จักกันดี และมีการดัดแปลงเป็นสื่อประเภทต่าง ๆ อยู่เสมอมา ฯลฯ ในปัจจุบันเรื่องเล่าผีได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตที่มีการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะหรือเล่าแบบปากต่อปาก ที่ไม่ได้มีแค่แบบมุขปาฐะเพียงอย่างเดียว แต่มีทั้งการถ่ายทอดผ่านนิยาย เรื่องสั้น ภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ บทเพลง และที่น่าสนใจอีกสื่อหนึ่ง คือ สื่อวิทยุ ดังที่ขวัญแก้ว งามโสภณ (2561) ได้กล่าวว่า เรื่องผีเป็นที่ยอมรับและชื่นชอบของคนจำนวนมาก โดยเรื่องเล่าผีที่ถ่ายทอดผ่านสื่อวิทยุก็เป็นผลของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้สามารถถ่ายทอดเรื่องเล่าไปสู่กลุ่มผู้ฟังได้อย่างรวดเร็วซึ่งสอดคล้องกับณัฐกร เวียงอินทร์ (2559, อ้างถึงใน ขวัญแก้ว งามโสภณ, 2561) ได้กล่าวถึงเรื่องผีไว้ว่า เรื่องเล่าในรายการวิทยุ นับเป็นวัฒนธรรมประชานิยม (Popular Culture) ที่ทำให้เห็นว่าเรื่องผียังคงเป็นสิ่งที่ "ขายได้" และ "ความกลัวผี" มีมูลค่าการตลาด" เรื่องเล่าผีในรายการวิทยุจึงเป็นสื่อหนึ่งที่มีความนิยมในสังคมไทยร่วมสมัย

รายการวิทยุ The Ghost Radio เป็นรายการวิทยุรายการหนึ่งที่ได้รับค่านิยมจากกลุ่มผู้ฟังที่นิยมเสพความบันเทิงจากเรื่องเล่าผี รายการนี้ออกอากาศตั้งแต่วันที่ 10 ตุลาคม 2558 จนถึงปัจจุบัน รวมระยะเวลามากกว่า 5 ปี รายการนี้มีฐานผู้ฟังที่คอยติดตามและให้ความสนใจจำนวนมากกว่า 1.23 ล้านคน รูปแบบของรายการจะเป็นการโทรศัพท์เข้ามาทาง <https://www.youtube.com/theghostradioOfficial> เพื่อเล่าเรื่องราวลับที่ได้พบมาด้วยตนเองหรืออาจได้รับการถ่ายทอดมาจากบุคคลอื่นแล้วส่งต่อมายังรายการ โดยมีคุณแจ๊ค (วัชรพล ผีกใจดี) เป็นผู้ดำเนินรายการ แม้ว่าสื่อรายการวิทยุจะมีข้อจำกัดที่ให้ผู้ฟังได้รับฟังเพียงเสียงจากผู้เล่าเรื่อง ผู้ดำเนินรายการ เสียง Effect เสริมประกอบการเล่าเรื่อง และการโต้ตอบของผู้เล่าเรื่องกับผู้ดำเนินรายการเท่านั้น โดยมีได้มีภาพประกอบดังเช่นในภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ แต่ข้อจำกัดดังกล่าวกลับสร้างเสน่ห์ให้ผู้ฟังได้เกิดจินตภาพตาม ส่งผลให้เกิดความน่าสนใจและชวนให้ผู้ฟังติดตามมากยิ่งขึ้น เพราะรูปแบบของรายการได้ใช้ความเป็นกันเองที่เสมือนการตั้งวงเล่าเรื่องผีแบบที่คนไทยคุ้นเคยกันดี พร้อมใช้เทคนิคช่วยสร้างบรรยากาศอีกทางหนึ่ง

เมื่อผู้ศึกษาได้ศึกษาเรื่องเล่าผีในรายการวิทยุ The Ghost Radio หลายเรื่องพบว่า แม้จะมีรายละเอียดของเรื่องแตกต่างกันไป แต่เรื่องเล่าดังกล่าวกลับพบลักษณะบางประการที่คล้ายคลึงกัน เช่น เหตุการณ์ในเรื่องมักเกี่ยวข้องกับความช่วยเหลือระหว่างผีและคน หรือเป็นการอาฆาตระหว่างผีกับคน ฯลฯ ทั้งนี้ เมื่อมองเรื่องเล่าผีดังกล่าวในลักษณะเดียวกับนิทานเรื่องผีในอดีตก็สามารถหาแนวคิดทางคติชนวิทยา (folklore) เกี่ยวกับแบบเรื่องของนิทาน (tale-type) เข้ามาศึกษาเพื่อเข้าใจข้อมูลชุดดังกล่าวได้ด้วย โดยแบบเรื่องนิทาน หมายถึง โครงเรื่องของนิทานแต่ละเรื่องมีลักษณะเฉพาะต่างจากนิทานเรื่องอื่น ๆ (ศิริพร ณ ถลาง 2557, หน้า 75) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง แม้นิทานจะมีรายละเอียดแตกต่างกันไป แต่อาจมีโครงเรื่อง

ลำดับเหตุการณ์และเหตุการณ์สำคัญคล้าย ๆ กัน โดยการศึกษาแบบเรียงจากเรื่องเล่าดังกล่าวอาจทำให้เห็นความนิยมของเรื่องเล่าที่ปรากฏผ่านรายการวิทยุ ตลอดจนเห็นโครงสร้างของเรื่องเล่าที่ปรากฏในสังคมไทยร่วมสมัยได้ชัดเจนขึ้น

พร้อมกันนี้ จากเหตุที่เรื่องเล่ามีความสัมพันธ์กับสังคมไทยมายาวนานย่อมแสดงให้เห็นว่า เรื่องเล่าดังกล่าวย่อมต้องมีบทบาทต่อผู้คนในสังคม ดังเช่นในอดีตเรื่องเล่าและความเชื่อเกี่ยวกับผีสงอาจมีบทบาททางอ้อมในการขัดเกลาพฤติกรรมของคนในสังคม เช่น การสอนให้ซบถายให้เป็นที่ เนื่องจากคนไทยสมัยก่อนมีความเชื่อว่าสถานที่บางแห่งหรือต้นไม้ทุกต้นอาจมีเทวดารักษาอาศัยอยู่ เป็นต้น นำสังเกตว่าเมื่อเวลาเปลี่ยนไปผู้คนมีโอกาสเข้าถึงเรื่องราวต่าง ๆ ผ่านสื่อได้ง่ายขึ้นแทนการเล่ากันแบบปากต่อปากเหมือนสมัยก่อน และน่าสนใจว่าแม้ในสังคมร่วมสมัยที่มีคำอธิบายแบบวิทยาศาสตร์ ตลอดจนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้ามา แต่เรื่องเล่าผียังปรากฏอยู่เสมอ แสดงให้เห็นว่าเรื่องเล่าผีในสังคมไทยร่วมสมัยยังมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับผู้คนอยู่ไม่น้อย ดังเช่นที่ปรากฏในรายการวิทยุ The Ghost Radio ซึ่งมีผู้คนติดตามมากกว่าล้านคน แสดงว่าเรื่องเล่าเช่นนี้ยังมีบทบาททางสังคมต่อผู้ฟังบางประการอยู่เช่นกัน

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับแบบเรื่องของเรื่องเล่าในรายการวิทยุ The Ghost Radio และศึกษาบทบาทของเรื่องเล่าทางสังคม โดยในกรณีศึกษาจากการคัดเลือกจากเรื่องเล่าเพื่อให้เข้าใจลักษณะแบบเรื่องที่เป็นที่นิยม ตลอดจนมองเห็นแบบเรื่องที่ปรากฏซ้ำ ๆ ในเรื่องเล่าผีไทย และเชื่อมโยงแบบเรื่องเหล่านั้นไปสู่การเข้าใจสังคมไทยร่วมสมัยอันทำให้เห็นว่าเรื่องเล่าผีมีบทบาทประการใดในการขัดเกลาหรือการสื่อสารใดที่แฝงอยู่ ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องเล่าผีในสังคมไทยร่วมสมัยได้ชัดเจนขึ้นได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแบบเรื่องของเรื่องเล่าในรายการวิทยุ The Ghost Radio
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาททางสังคมของเรื่องเล่าในรายการวิทยุ The Ghost Radio

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาแบบเรื่องสู่การสร้างบทบาททางสังคมของเรื่องเล่าในรายการวิทยุ The Ghost Radio ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอนและกระบวนการวิจัย โดยมีวิธีการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นศึกษาและรวบรวมข้อมูล

1.1 ผู้วิจัยศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแบบเรื่องของนิทานกับทฤษฎีบทบาทหน้าที่นิยม จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสืบค้นจากศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา หอสมุดแห่งชาติ และข้อมูลออนไลน์จากเว็บไซต์ ThaiLis คลังปัญญา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (CUIR) และบทความที่ปรากฏในฐานข้อมูล TCI ผ่านเว็บไซต์ ThaiJo

1.2 ผู้วิจัยรวบรวมและคัดเลือกข้อมูลจาก <https://www.youtube.com/theghostradioOfficial> โดยคัดเลือกข้อมูลจากยอดการเข้าชมสูงสุด 10 อันดับ ในช่วงเดือนกันยายน พ.ศ. 2563 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาถอดเสียงเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์แบบเรื่องในรายการวิทยุ The Ghost Radio ผ่านแนวคิดแบบเรื่องของนิทานตามที่ศึกษาและรวบรวม จากเรื่องเล่าผีที่คัดเลือกมา 10 เรื่อง โดยการจัดจำแนกประเภทและหาลักษณะร่วมของแบบเรื่องต่าง ๆ

2.2 ผู้วิจัยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องเล่าที่เลือกศึกษากับบทบาทต่อสังคมผ่านทฤษฎีบทบาทหน้าที่ทางคติชนวิทยา

3. ชั้นสรุปผลและอภิปรายผล

ผู้วิจัยสรุปผลการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา

4. ชั้นเรียบเรียงและนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผู้วิจัยนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบบทความวิจัย และเผยแพร่สู่วารสารวิชาการ

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาแบบเรื่องสู่การสร้างบทบาททางสังคมของเรื่องเล่าในรายการวิทยุ The Ghost Radio ด้วยการคัดเลือกแบบเรื่องที่ได้รับคามนิยมของผู้ฟังจากเทปบันทึกการวิทยุ The Ghost Radio ใน <https://www.youtube.com/theghostradioOfficial> ที่มีจำนวนผู้เข้าชมมากที่สุด 10 อันดับ (ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2563) ได้แก่

1. โรงแรมนิรนาม	ออกอากาศเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2561	ยอดเข้าชม 3.13 ล้าน
2. ผีแม่ลูกอ่อน แรงรักแรงอาฆาต	ออกอากาศเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2560	ยอดเข้าชม 2.77 ล้าน
3. บ้านตามสั่ง	ออกอากาศเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2561	ยอดเข้าชม 2.70 ล้าน
4. หมูบ้านป่าเพ็ญ	ออกอากาศเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2561	ยอดเข้าชม 1.99 ล้าน
5. สายสุดท้ายหลังเที่ยงคืน	ออกอากาศเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2561	ยอดเข้าชม 1.94 ล้าน
6. ห้องสนิม	ออกอากาศเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2561	ยอดเข้าชม 1.86 ล้าน
7. ไม่รู้	ออกอากาศเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2562	ยอดเข้าชม 1.67 ล้าน
8. 308 ห้องผีตายโหง	ออกอากาศเมื่อวันที่ 11 มกราคม 2561	ยอดเข้าชม 1.60 ล้าน
9. บ้านเช่าหลังมหาลัย	ออกอากาศเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2563	ยอดเข้าชม 1.49 ล้าน
10. เรื่องที่ยังไม่รู้	ออกอากาศเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2561	ยอดเข้าชม 1.46 ล้าน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาแบบเรื่องและบทบาทของเรื่องเล่าผีในรายการ The Ghost Radio อธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. แบบเรื่องเรื่องเล่าผีในรายการ The Ghost Radio

เรื่องเล่าจากรายการวิทยุ The Ghost Radio ทั้ง 10 เรื่อง สามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบเรื่อง คือ แบบเรื่องการให้ความช่วยเหลือระหว่างผีและคน และแบบเรื่องการอาฆาตระหว่างผีต่อคนโดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 แบบเรื่องการให้ความช่วยเหลือระหว่างผีและคน

แบบเรื่องการให้ความช่วยเหลือระหว่างผีและคน เป็นแบบเรื่องที่เกิดการช่วยเหลือกันระหว่างผีกับคน โดยมีทั้งผีให้ความช่วยเหลือคน และคนให้ความช่วยเหลือผี ทั้ง 2 รูปแบบเป็นไปในลักษณะของผลประโยชน์อันดี กล่าวคือการช่วยเหลือกันและกันทั้ง 2 ฝ่ายจะได้มาซึ่งประโยชน์สุขที่เกิดแก่ชีวิตของคนหรือดวงวิญญาณ โดยผู้ศึกษาได้จำแนกแบบเรื่องดังกล่าวออกเป็น 2 ประเด็น คือ

1) แบบเรื่องผีช่วยเหลือคน คือ แบบเรื่องที่ผีมาแสดงตนเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้คน หรือดูแลคนที่ยังมีชีวิตอยู่โดยไม่มีความเคียดแค้น รูปแบบในการปรากฏตนเพื่อช่วยเหลือคนอาจมาในรูปแบบของผี หรือคนปกติทั่วไป

แบบเรื่องผีช่วยเหลือคนพบจำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ "เรื่องห้องสนิม" เป็นเรื่องราวของคุณแบ่งที่เล่าเรื่องของนักศึกษาในกลุ่มหนึ่งที่เดินทางไปยั้งหมู่บ้านแห่งหนึ่งในเขตชายแดนแถวจังหวัดสระแก้ว เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรายวิชาหนึ่งที่ตนเรียน จนได้พบกับความน่ากลัวของสิ่งลึกลับในหมู่บ้านแห่งนั้น แบบเรื่องผีช่วยเหลือคนปรากฏในบทสนทนาระหว่างพี่แจ๊ค (ผู้ดำเนินรายการ The Ghost Radio) และคุณแบ่ง (ผู้ถ่ายทอดเรื่องราว) ว่า "เป็นใบหน้าคนขนาดใหญ่กว่าใบหน้าคนปกติ มันยื่นออกมาจากกำแพงห้องสนิม ใบหน้านั้นอะมันเป็นพื้นผิวเดียวกับห้องสนิมที่มันตะปุมตะป้าอันนั้น แล้วยิ่ง คือมันพยายามยื่นออกมา" บทสนทนาดังกล่าวเป็นเหตุการณ์ที่กลุ่มนักศึกษาได้พบกับวิญญาณที่มาหลอกหลอน และเฉลยในช่วงท้ายว่าเหตุผลที่ผีมาหลอกเพราะต้องการจะช่วยให้กลุ่มนักศึกษาให้พ้นอันตรายจากคนในหมู่บ้าน กล่าวได้ว่า ผีให้ความช่วยเหลือคน เพราะผีต้องการที่จะหลอกให้กลุ่มนักศึกษาแล้วและหนีออกไปจากหมู่บ้านนั้น จะได้ไม่ต้องเป็นอันตรายจนต้องเสียชีวิต เหมือนตนเอง

2) **แบบเรื่องคนช่วยเหลือผี** คือ แบบเรื่องที่ผีมาปรากฏตัวขอความช่วยเหลือคนในเรื่องต่าง ๆ ที่ยังยึดติดอยู่กับเหตุการณ์หรือยึดติดอยู่กับบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับตนขณะที่ตนยังมีชีวิตอยู่ นอกจากนี้ยังรวมถึงการปรากฏตัวเพื่อมาขอบุญกุศลจากคน หรือต้องการให้คนช่วยให้ตนหลุดพ้นจากความทุกข์ และให้ช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการเสียชีวิตของตน แบบเรื่องนี้พบในเรื่องเล่าจำนวน 3 เรื่อง โดยจำแนกออกเป็น 2 แบบเรื่องย่อย ดังนี้

2.1) **ผีขอให้ช่วย** คือ แบบเรื่องที่ผีปรากฏตัวให้คนช่วยเหลือเพื่อให้ตนหลุดพ้นจากความทุกข์หรือความเดือดร้อนที่ตนกำลังประสบอยู่จึงมาขอความช่วยเหลือจากคน ซึ่งเป็นการปรากฏตัวที่ไม่สร้างความน่ากลัวให้คนเห็น อาจมาในลักษณะของเสียงเพื่อขอความช่วยเหลือ หรืออาจมีการปรากฏตัวให้คนเห็น แต่จะไม่มี ความน่ากลัว เนื่องจากต้องการปรากฏตัวเพื่อมาขอความช่วยเหลือ แต่ไม่ได้ต้องการจะมาเพื่อหลอกหลอนหรืออาฆาตพยาบาทคน แบบเรื่องผีขอให้ช่วยปรากฏในเรื่อง "สายสุดท้ายหลังเที่ยงคืน" และ "เรื่องที่ยังไม่รู้"

"สายสุดท้ายหลังเที่ยงคืน" เป็นเรื่องของคุณโบนส์ที่เล่าเกี่ยวกับการทำงานเป็นผู้จัดการสถานบันเทิงแห่งหนึ่งแล้วได้มีหญิงสาวปริศนาโทรศัพท์มาขอความช่วยเหลือโดยในตอนท้ายของเรื่องก็ได้มีการเฉลยว่าหญิงสาวปริศนาคือนั่นคือดวงวิญญาณที่ประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตบริเวณใกล้ ๆ กับสถานบันเทิงที่ตนทำงาน และคุณโบนส์คือบุคคลที่ได้พบและพูดคุยกับหญิงสาวคนนั้นเป็นคนสุดท้ายก่อนที่เธอจะเสียชีวิต ความว่า "คุณพ่อบอกว่า อ่า ใช้คืนวันที่มีคอนเสิร์ตใหม่ ผมก็เลยบอก ใช้ ใช้ คุณพ่อมาดูแลด้วยหรือ คุณพ่อไม่ได้มาดูแล แต่ลูกสาวคุณพ่อไป แต่ลูกสาวผมตายไปแล้วนะ"

ส่วนในอีกเรื่องหนึ่งคือเรื่องที่ยังไม่รู้ เป็นเรื่องของคุณเอ็กซ์ที่เล่าเกี่ยวกับการทำงานเป็นทหารอยู่ในค่ายทหารที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยในคืนหนึ่งที่กำลังปฏิบัติภารกิจก็ได้ทราบว่าสายลับที่นำทางไปคือดวงวิญญาณที่เสียชีวิตก่อนหน้านั้นแล้ว เขาพาคุณเอ็กซ์ไปพบกับสาเหตุการเสียชีวิต และให้คุณเอ็กซ์ช่วยนำร่างของเขาออกมาจากสถานนั้น ความว่า "ผมผิดสังเกตแล้วพอไปดูที่ศพเนี่ย ใบหน้าเขาเริ่มบวมละ คือหน้านั้นนะเป็นหน้าของโต๊ะแชร์ครับพี่แจ๊ค คนที่เดินมากับผมเนี่ยครับ" นอกจากนั้น แล้วระหว่างที่ทราบสายลับที่นำทางไปคือผีแล้ว ต่อมาไม่กี่ชั่วโมงก็ทราบว่าพลทหารที่ร่วมปฏิบัติภารกิจก็เป็นผีอีกคนที่นอนเสียชีวิตอยู่ในค่ายทหาร "แต่ก็ยังเอ๊ะทำไมบวมมันยังไม่รับสายก็ไปลุกบวมครับ พอไปสะกิดบวมเนี่ยกลายเป็นว่า บวมเนี่ยตัวเย็นแล้วก็แข็งไปแล้ว ก็คือสรุปว่าบวมเสียชีวิตครับ" แต่ก่อนหน้านั้นดวงวิญญาณได้มาร่วมปฏิบัติภารกิจนี้ด้วย เปรียบเสมือนดวงวิญญาณของพลทหารผูกจิตอยู่กับการทำภารกิจก่อนเสียชีวิต จึงต้องทำให้ภารกิจสำเร็จตามที่จิตสุดท้ายได้ผูกติดไว้ กล่าวได้ว่า ทั้งสองเรื่องจัดเป็นแบบเรื่องผีขอให้ช่วย เพราะผีต้องการให้คนเห็นตัวตนเสียชีวิตอย่างไร ต้องการให้คนได้รับรู้ว่า ตนเสียชีวิตแล้วและต้องการกลับบ้าน ทั้งยังต้องการทำตามจิตสุดท้ายของตนก่อนเสียชีวิต

2.2) **ผีขอส่วนบุญ** คือ แบบเรื่องที่ผีปรากฏตัวขอส่วนบุญจากคน เพราะต้องการนำผลบุญที่ได้รับมาช่วยเหลือจากคนไปตอบสนองความต้องการของตนเพื่อเพิ่มอำนาจให้ตนหลุดพ้นจากความทุกข์ และนำไปสู่การเกิดในภพภูมิที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ แบบเรื่องผีขอส่วนบุญปรากฏในเรื่อง “308 ห้องผีตายโหง” เป็นเรื่องของคุณก๊กที่เล่าเกี่ยวกับการไปพักในโรงแรมแห่งหนึ่งที่จังหวัดเชียงใหม่แล้วได้พบกับเหตุการณ์แปลก ๆ ความว่า “ฝันว่าในฝันมีผู้หญิงเนี้ย แต่งชุดนอนสีน้ำตาลที่แจ๊ค แล้วก็คือช่วยเขาหน่อย ช่วยทำบุญให้เขานิดนึงอะไรเงี้ย ตอนนั้นเขาเจ็บปวดทุกข์ทรมานมาก แล้วก็ประมาณว่าช่วยทำบุญให้เขาหน่อยได้ไหมเขาอยากได้ไปเกิดอะไรเงี้ยครับ” สาเหตุมาจากดวงวิญญาณหญิงสาวปริศนาที่เสียชีวิตอยู่ในห้องหมายเลข 308 ต้องการมาขอส่วนบุญจากตน เนื่องจากดวงวิญญาณนี้ต้องการที่จะให้คุณก๊กทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้เพื่อให้ดวงวิญญาณไปเกิดในภพภูมิที่ดี

สรุปแล้ว แบบเรื่องการให้ความช่วยเหลือระหว่างผีและคน ไม่ว่าจะเป็แบบเรื่องผีช่วยเหลือคนหรือคนช่วยเหลือผี โดยมีความคล้ายคลึงของเรื่องราว คือ มีเหตุการณ์หลักเกี่ยวกับการปรากฏตัวของผีหรือไม่ปรากฏตัวแต่สื่อสารได้ด้วยสัมผัสที่ 6 และส่วนใหญ่ผู้เล่าเรื่องมักเดินทางไปยังต่างถิ่น โดยการปรากฏตัวของผีไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อจะมาให้โทษแก่คน แต่มาเพื่อให้ความช่วยเหลือคน นำสังเกตว่าผีที่ปรากฏในเรื่องนี้มักไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้เล่าเรื่อง และเรื่องเล่ามักแสดงให้เห็นถึงการตายที่ผิดธรรมชาติอีกด้วย

1.2 แบบเรื่องการอาฆาตระหว่างผีต่อคน

แบบเรื่องการอาฆาตระหว่างผีต่อคน เป็นแบบเรื่องที่เป็นการอาฆาตแค้นระหว่างคนด้วยกันเองจนบุคคลหนึ่งเสียชีวิตไปก่อน จึงทำให้ความอาฆาตแค้นที่ยังฝังอยู่ในจิตไม่ลบเลือนหายไปแม้จะเสียชีวิตไปแล้ว โดยผู้ศึกษาได้จำแนกแบบเรื่องดังกล่าวออกเป็น 2 แบบเรื่องย่อย คือ

1) **แบบเรื่องผีสิงบริเวณ สัมพันธ์กับที่ตาย** คือ แบบเรื่องที่ผีปรากฏอยู่ ณ ที่ที่ตนเสียชีวิตหรือผีที่ปรากฏอยู่ในสถานที่ที่เกี่ยวพันกับตนเองก่อนที่จะเสียชีวิต ดวงวิญญาณตนนั้นจึงยังวนเวียนอยู่บริเวณสถานที่นั้น ไม่สามารถวนเวียนไปที่อื่นได้ซึ่งแบบเรื่องนี้พบในเรื่องเล่าจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ “โรงแรมนิรนาม” “หมู่บ้านป่าเพ็ญ” และ “บ้านเช่าหลังมหาลัย” โดยทั้ง 3 เรื่องอาจเรียกได้ว่าเป็นผีสิงบริเวณ, สัมพันธ์กับที่ตาย

เรื่อง “โรงแรมนิรนาม” และ “หมู่บ้านป่าเพ็ญ” เป็นแบบเรื่องผีสิงบริเวณ, สัมพันธ์กับที่ตาย คือ ผู้เล่าเรื่องได้เดินทางเข้าไปในสถานที่ที่ผีนั้นตายทำให้ผีปรากฏตัวออกมาหลอกหลอน ดังในเรื่องโรงแรมนิรนาม คุณโบนัสเล่าเกี่ยวกับประสบการณ์การทำงานที่โรงแรมแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่ในป่าลึกของจังหวัดภูเก็ต แล้วต้องพบกับเหตุการณ์ลึกลับมากมายจนมาเฉลยในตอนท้ายของเรื่องว่าสถานที่นั้นมีคนเสียชีวิตจำนวนมากทั้งด้วยอุบัติเหตุและการถูกฆาตกรรม ทั้งสถานที่แห่งนั้นยังเคยเป็นหลุมฝังศพของชาวมุสลิมอีกด้วย ดังเหตุการณ์ที่คุณโบนัสเล่าว่า “คือคนงานที่เป็นเพื่อนบ้านเราเนี้ยเขาไปออกกำลังกายตอนกลางคืนในระหว่างนั้นโรงแรมยังไม่เสร็จที่ก่อนจะเปิด [...] ที่นี้เขาไม่รู้ยกก็ทำไหนดีก็คือแขนไม่มีแรงแล้วก็หล่นมากกระแทกปากคอหักตายตรงนั้นนะ ห้องสี่สิมนั้นคือสปาครับ ก็คือว่าพนักงานสปา ที่ถูกลูกค้าบีบคอ ถัดมาอีกวันผมก็เลยถามว่าทุกวันพฤหัสบดีผมจะได้ยินเสียงคนทะเลาะกันเนี้ยเกิดอะไรขึ้น เขาบอกว่าก็เป็นคนงานทะเลาะกัน กินเหล้าแทงกันเอามีดแทงกันแล้วก็เอาขวดตีกันตาย แล้วพอลูกไปถามมาถึงบางอ้อที่ประมาณครึ่งหนึ่งประมาณ 4 ไร่จะเป็นกุโบร์ครับและไปสร้างโรงแรมทับไว้”

ส่วนในเรื่อง “หมู่บ้านป่าเพ็ญ” เป็นเรื่องที่เล่าเกี่ยวกับการไปเยี่ยมญาติของรุ่นน้องที่หมู่บ้านในชนบทของจังหวัดเพชรบูรณ์ จึงได้พบกับผีที่มากลอกหลอนตนเองและชาวบ้านในคืนวันโกน (คืน 7 ค่ำ และ 14 ค่ำ) ตามลักษณะเหตุการณ์การเสียชีวิตของผีตนนั้น “ส่วนบ้านที่เขายังกันเนี้ย ก็คือผีเวียเขาทะเลาะกันอย่างที่เราได้ยินกันอย่างงั้นแล้วเขาก็ยังกันเสียชีวิตอยู่ในบ้าน ก็คือไปส่งวัดไม่ทันแล้ว ก็คือไปส่งโรงพยาบาลไม่ทัน เสียชีวิตในบ้าน” ผีที่มากลอกตัว

เสียชีวิตอยู่ในบ้านหลังนั้น ดวงวิญญาณจึงยึดติดและสิงอยู่ในสถานที่ที่ตนเสียชีวิต และปรากฏตัวให้คนบริเวณนั้นเห็น ในคืนวันโกนว่าตนได้เสียชีวิตอย่างไร

ส่วนเรื่อง “บ้านเช่าหลังมหาลัย” เป็นเรื่องของคุณริทที่เล่าเกี่ยวกับการย้ายไปอยู่ในบ้านเช่าแห่งหนึ่ง หลังมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จนนำไปสู่การได้พบกับเหตุการณ์สยองขวัญมากมาย เช่น “พอแก่จะนอนเนี่ยเขาก็มาเขย่าเตียงบ้างมาตึงผ้าห่มบ้าง แล้วก็ในฝันเนี่ยก็จะโดนแบบโดนข่มขืนบ้าง โดนทำร้ายร่างกายบ้างอะไรอย่างนี้จะครับ” โดยเรื่องเล่าได้เฉลยให้เห็นว่าการหลอกหลอนของวิญญาณมาจากเจ้าของบ้านเป็นดวงวิญญาณที่วนเวียนอยู่บริเวณบ้านหลังนั้น จึงมีความผูกพันและหวงบ้านหลังนั้นเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งของตั้งแต่ยังมีชีวิตอยู่ แม้กลายเป็นผีก็ยังยึดติดและหวงของของตนอยู่หรือคนเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งของตั้งแต่ยังมีชีวิตอยู่ แม้กลายเป็นผีก็ยังยึดติดและหวงของของตนอยู่หรือคนเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งของตั้งแต่ยังมีชีวิตอยู่ นักศึกษากลุ่มนั้นพบเห็นเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของและแสดงให้เห็นว่าผีตนนั้นไม่ยอมให้ผู้อื่นมาอยู่ในบ้านของตน

2) **แบบเรื่องผีทวงแค้น** คือ แบบเรื่องที่มีผีมีความแค้นบางอย่างกับคนขณะยังมีชีวิตอยู่ หรือขณะกลายเป็นผีแล้ว แล้วมาแสดงตนโดยการอาฆาตหรือสร้างภัยอันตรายให้กับคนนั้น ความรุนแรงของการทวงแค้นจะมีสถานการณ์ที่รุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จนกว่าจะได้รับการปลดปล่อยหรือกระทำการแก้แค้นสำเร็จ แบบเรื่องนี้พบในเรื่องเล่าจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ “บ้านตามสั่ง” “ผีแม่ลูกอ่อน แรงรักแรงอาฆาต” และ “ไม่รู้” ซึ่งสาเหตุของการทวงแค้นมาจากการถูกลบหลู่ และความแค้นที่มีมาก่อนขณะยังมีชีวิต

การถูกลบหลู่เป็นเหตุให้ผีปรากฏตัวในเรื่อง “บ้านตามสั่ง” เป็นเรื่องของคุณแพรวที่เล่าเกี่ยวกับตนเองและเพื่อนรวม 4 คน ได้ไปพักที่บ้านหลังหนึ่งในจังหวัดชุมพร และได้ทำทนายและล่วงเกินสิ่งลี้ลับในบ้านที่เกิดเหตุการณ์ฆาตกรรมขึ้นเมื่อ 20 ปีก่อน แต่ดวงวิญญาณของผู้ตายยังคงสิงสถิตอยู่ และเมื่อเพื่อนคนหนึ่งของคุณแพรวได้ลบหลู่วิญญาณด้วยการปัสสาวะลงไปในบ่อน้ำซึ่งเชื่อว่ามีวิญญาณสิงสถิตอยู่ ทำให้เขาถูกวิญญาณตามหลอกหลอนจนต้องไปขอขมาดวงวิญญาณนั้น

ส่วนแบบเรื่องที่มีผีมีความแค้นทั้งถูกกระทำในตอนที่มีชีวิต และหลังจากเสียชีวิต ทำให้เกิดแรงอาฆาตติดตามหลอกหลอนและทำร้ายไม่ปล่อยไปไหนจนกว่าจะมีผู้มาปลดปล่อย พบในเรื่อง “ผีแม่ลูกอ่อน แรงรักแรงอาฆาต” และเรื่อง “ไม่รู้” เรื่องแรกเป็นเรื่องของคุณบัวตุนประกอบอาชีพเป็นสัปเหร่ออยู่ที่อำเภอหาดใหญ่ เขาได้ไปพบกับหญิงสาวปริศนาที่ถูกสามีทอดทิ้ง ซึ่งในส่วนของเรื่องทราบว่าหญิงสาวคนนั้นคือดวงวิญญาณของผีแม่ลูกอ่อนที่อาฆาตแค้นสามีของตน ความว่า “แกพูดถึงขนาดที่ว่าบัญชีเนี่ยต้องล้างกันด้วยเลือด ผมก็พยายามปลอบอะนะที่ปลอบประโลมแกว่าคนเราถ้าแล้วก็แล้วกันไปนะครับ อย่าไปสนใจอย่าไปผูกใจเจ็บพยายามทักกัน” แต่ท้ายที่สุดเธอได้สามีที่นอกใจจนเสียชีวิตตามไป

ส่วนในเรื่อง “ไม่รู้” เป็นเรื่องของคุณศรีที่เล่าเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงานที่สนิทด้วยคนหนึ่งได้เสียชีวิต ซึ่งมาเฉลยในช่วงท้ายว่าเพื่อนคนนั้นถูกหลอกให้แต่งงาน แล้วภรรยาและพวกรวมกันฆาตกรรมเพื่อเอาเงินประกัน ความว่า “ตำรวจทางนั้นเขาให้มีการสืบคดีแล้วพบว่าเอเนี่ยไม่ได้จมน้ำตาย สาเหตุถูกฆาตกรรม แอนแต่งงานมา 3 ครั้ง ภายใน 2 ปีทุกคนที่ตายทำประกันชีวิตให้แอนหมด” เหตุนี้ดวงวิญญาณของเพื่อนก็ตามอาฆาตคนที่ฆ่า และผู้ที่เป็นฆาตกรก็ถูกดำเนินคดีในตอนท้าย

สรุปได้ว่า แบบเรื่องการอาฆาตระหว่างผีต่อคน ทั้ง 2 รูปแบบ คือ แบบเรื่องผีสิงที่ตาย และแบบเรื่องผีทวงแค้น แตกต่างไปจากแบบเรื่องแบบเรื่องผีสิงบริเวณ, สัมพันธ์กับที่ตาย เพราะผีที่มาปรากฏในเรื่องจะเป็นผีที่มาในรูปแบบของการหลอกหลอน และมักมีสาเหตุจากความยึดติดของผีต่อสถานที่หรือสิ่งของ ตลอดจนยึดติดกับความแค้นก่อนตาย ผีเหล่านี้อาจมิได้มีความสัมพันธ์กับผู้เล่าเรื่องโดยตรง เพราะผู้เล่าเรื่องเหล่านี้เป็นเพียงผู้เข้าไปในพื้นที่ดังกล่าว หรือผีดังกล่าวเดินทางมาหาเพื่อเปิดเผยความจริงที่ตนถูกกระทำก่อนตาย

2. บทบาททางสังคมของเรื่องเล่าในรายการวิทยุ The Ghost Radio

ทฤษฎีบทบาทหน้าที่นิยม (Functionalism) พิจารณาบทบาทของคติชนที่มีต่อสังคม ซึ่งในบทความ "Four Functions of Folklore" ของวิลเลียม บาสคอม (William Bascom) ได้จำแนกบทบาทหน้าที่ของคติชนไว้ 4 ประการ ประการแรก ใช้อธิบายที่มาและเหตุผลในการทำพิธีกรรม ประการที่สอง ทำหน้าที่ให้การศึกษาในสังคมที่ใช้ประเพณีบอกเล่า ประการที่สาม รักษามาตรฐานทางพฤติกรรมที่เป็นแบบแผนของสังคม และประการที่สี่ คือ ให้ความเพลิดเพลิน และเป็นทางออกให้กับความคับข้องใจของบุคคล บาสคอมได้สรุปว่า จากหน้าที่ทั้งสี่ประการ คติชนก็นับว่ามีหน้าที่ร่วมกัน คือ การรักษาเสถียรภาพทางวัฒนธรรมของวัฒนธรรมนั้น ๆ ให้ดำรงอยู่ได้ต่อไป (ศิริพร ณ ถกลาง, 2557, หน้า 359)

แนวคิดของบาสคอมนอกจากจะใช้วิเคราะห์ข้อมูลคติชนของชาวบ้านแล้ว ยังประยุกต์ใช้ได้กับกลุ่มข้อมูลเรื่องเล่าในสังคมร่วมสมัยได้เช่นกัน โดยเฉพาะในกลุ่มรายการวิทยุที่เป็นการรวมกลุ่มของคนเมืองเข้าด้วยกัน ผ่านลักษณะร่วมบางประการ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษารายการวิทยุ "เดอะซ็อค" ของจุฬารัตน์ วรรณศรี (2560) และขวัญแก้ว งามโสภณ (2561) และการศึกษาเรื่องเล่าผีจากอินเทอร์เน็ต ภาพยนตร์ และเกมส์ของขวัญในงานของนลิน สิริประมา (2560) ทั้งนี้ เมื่อมาพิจารณาในรายการวิทยุ The Ghost Radio ซึ่งนับเป็นข้อมูลคติชนประเภทเรื่องเล่า สามารถจำแนกบทบาทของเรื่องเล่าในรายการวิทยุ The Ghost Radio ออกเป็น 3 บทบาทตามแนวคิดของนลิน สิริประมา (2560) ได้แก่ บทบาทการสร้างความเป็นหนึ่ง บทบาทการควบคุมพฤติกรรม และบทบาทการอธิบายพื้นที่และการส่งต่อความทรงจำ ดังนี้

2.1 บทบาทการสร้างความเป็นหนึ่ง

แม้เรื่องเล่าผีมีเนื้อหาน่ากลัว แต่คนจำนวนมากยังชื่นชอบการฟัง อ่าน หรือชมเรื่องผี คนที่ชมเรื่องผีไม่จำเป็นต้องเป็นคนเชื่อเรื่องผี คนบางคนไม่เชื่อว่าผีมีจริง แต่ก็ยังคงชื่นชอบการดูภาพยนตร์สยองขวัญ (นลิน สิริประมา, 2560, หน้า 89) ดังที่รายการวิทยุ The Ghost Radio ที่เผยแพร่ข้อมูลการเล่าเรื่องผีมาเป็นระยะเวลาจำนวน 5 ปี มีผู้ติดตามรายการปัจจุบันประมาณ 1,200,000 คน ยอดผู้ติดตามเพิ่มขึ้นทุกปี เห็นได้ชัดว่าเรื่องเล่าผีได้กลายเป็นวัตถุดิบในการสร้างเป็นสินค้า เช่นเดียวกับภาพยนตร์ ภาพยนตร์ (2545, หน้า 214) ที่เรียกลักษณะการผลิตดังกล่าวว่า "อุตสาหกรรมวัฒนธรรม" (Culture Industry) ประเภทหนึ่ง ในแง่นี้เรื่องเล่าผีในสังคมร่วมสมัยเป็นสื่อเพื่อสร้างความเป็นหนึ่งประเภทหนึ่งนั่นเอง

บทบาทการสร้างความเป็นหนึ่งปรากฏชัดเจนในรายการดังบทสนทนาของผู้จัดรายการกล่าวว่า "ขอบคุณมาก ๆ ครับที่มาถ่ายทอดเรื่องนี้ให้กับพวกเราคนที่รัก คนที่ชอบในการฟังเรื่องผีเหมือนกันอย่างที่คุณบอก คือฟังเนี่ยเอาแค่ตรงเนี่ยฟังให้มันตื่นเต้นพอ ไม่ต้องไปถวิลหาความจริงใด ๆ ทั้งสิ้นครับ" เห็นได้ชัดว่า จากบทสนทนาของผู้จัดรายการข้างต้น ได้เน้นย้ำถึงการฟังเรื่องราวลึกลับในรายการ The Ghost Radio ไว้ว่าควรที่ฟังเพื่อสร้างความเป็นหนึ่ง สร้างความตื่นเต้นให้ตนเองเท่านั้น และไม่ได้ต้องการนำเสนอความจริง โดยนัยนี้อาจกล่าวได้ว่า เรื่องเล่าผีในรายการนี้ไม่ได้ต่างจากการชมภาพยนตร์ผี และอาจไม่แตกต่างจากการฟังนิทานในอดีต

2.2 บทบาทการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม

คติชนหลายประเภท ทั้งเพลงกล่อมเด็ก นิทาน ภาษิต ปริศนา คำทาย การละเล่น และการแสดงมีบทบาทสำคัญในการเป็น "สถาบันการศึกษา" ในสังคมที่ไม่มีตัวหนังสือใช้ (nonliterate societies) เช่น สังคมชนเผ่าต่าง ๆ หรือสังคมชาวเขารวมไปถึงสังคมที่มีตัวหนังสือใช้ หมายถึง คติชนเหล่านี้มีบทบาทให้ความรู้ ถ่ายทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญาปลูกฝังทัศนคติ อบรมสั่งสอนระเบียบสังคม และรักษามาตรฐานทางจริยธรรมและพฤติกรรมที่เป็นแบบแผนที่สังคมยอมรับ (ศิริพร ณ ถกลาง, 2557, หน้า 386) แม้ในสังคมร่วมสมัยที่มีการขัดเกลาผ่านสถาบันการศึกษาแล้วก็ตาม แต่การเล่าเรื่องและการละเล่นต่าง ๆ ก็มีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมความประพฤติเช่นกัน

เรื่องเล่าผีมีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาและควบคุมความประพฤติของผู้คนในสังคม ผ่านการสร้างความรู้สึกลัว เนื่องจากเรื่องเล่าผีที่ถูกเล่าส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมที่ใกล้ตัวปกติธรรมดาสามัญ ทำให้เกิดความรู้สึกในสิ่งที่ผู้ฟังกระทำอยู่ทุกวัน สามารถนำไปสู่ผลแบบเดียวกันกับที่ตัวละครในเรื่องประสบได้ เช่น การเดินทางตอนกลางคืนในสถานที่ที่เปลี่ยวคนเดียวอาจถูกผีหลอกได้ แต่อีกนัยหนึ่งเป็นสิ่งที่เตือนให้เราไม่ประมาทในการเดินทางในเวลากลางคืนที่อาจพบกับอุบัติเหตุหรือเหตุอาชญากรรมได้ ฯลฯ แม้ในปัจจุบันเรื่องเล่าผีได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบไป แต่ก็ยังมีบทบาทดังกล่าวอยู่เช่นกัน ดังที่ศุภลักษณ์ บัญญา (2551) กล่าวว่า เรื่องผีในปัจจุบันไม่ใช่เรื่องราวที่รับรู้โดยทั่วกันเหมือนดังเช่นสมัยก่อน แต่มีความเป็นปัจเจกเฉพาะกลุ่มมากขึ้น เรื่องเล่าผีส่วนมากมักเน้นความบันเทิง และมีเพียงบางส่วนที่ปรากฏเรื่องการเตือนสติให้มีความระมัดระวัง อย่างไรก็ตาม บทบาทที่แฝงอยู่ในนิทานก็เป็นตัวอย่างหรือผลลัพธ์ที่นำไปสู่การประพฤติของมนุษย์ที่ถูกต้องและปลอดภัยด้วย และเมื่อพิจารณาบทบาทการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมที่ปรากฏในเรื่องเล่าผีจากรายการวิทยุ The Ghost Radio สามารถอภิปรายได้ 4 ประการ คือ การเคารพสถานที่ ความไม่ประมาท การเลี้ยงความรุนแรง และการเลี้ยงปัญญาผู้สาว ดังนี้

1) **การเคารพสถานที่** เรื่องเล่าผีจากรายการวิทยุ The Ghost Radio เป็นการนำความเชื่อมาควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเคารพสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวควบคุมความประพฤติของคนในสังคมให้รู้จัก “กาลเทศะ” โดยฉากหลังของเรื่องมีการกล่าวถึงสถานที่ที่แปลกไปจากสถานที่ที่คุ้นเคยจากชีวิตประจำวันอันเป็นปกติของตัวละครตามกรอบความเชื่อของสังคมไทยที่ว่า ในทุกพื้นที่ย่อมมีเจ้าของของสถานที่นั้น ๆ เจ้าของสถานที่ในที่นี้อาจไม่ใช่เจ้าของโดยอภิสิทธิ์ แต่เป็นผู้ที่มีความผูกพันหรือเสียชีวิตในสถานที่ดังกล่าวจนกลายเป็นดวงวิญญาณที่ยึดติดกับสถานที่นั้น ดังที่ปรากฏในเรื่อง บ้านตามสั่ง ดังที่พี่แจ๊ค ผู้ดำเนินรายการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระทำของเพื่อนผู้เล่าที่ไปลบหลู่สถานที่ว่า “ลำพังแค่เราไปเดิน เราไปพูดผมว่าก็สร้างความรำคาญให้เขาพอแล้วนะ บางทีไม่ต้องไปทำอะไรให้มันนอกเหนือไปมากกว่านั้น เนี่ยคิดผิดแค่นี้คิดเดียวเห็นไหม แค่ความคิดนิดเดียวอะ กับการที่อารมณ์ชั่ววูบในการไปฉีใส่บ่อเขาอาจจะคิดว่ามันก็แค่บ่อน้ำธรรมดาไม่มีอะไร” จากการกระทำดังกล่าวทำให้ผู้ลบหลู่ดวงวิญญาณหลอกหลอนจนต้องไปบวชเพื่อขอขมาในภายหลัง

2) **ความประมาท** เรื่องเล่าผีจากรายการวิทยุ The Ghost Radio มีการเน้นย้ำให้เห็นถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความประมาทในการดำเนินชีวิตที่ส่งผลให้สูญเสียชีวิตและทรัพย์สินอยู่บ่อยครั้ง ดังที่ปรากฏในเรื่อง สายสุดท้ายหลังเที่ยงคืน และโรงแรมนิรนาม ที่กล่าวถึงความประมาทอันจะส่งผลต่อการสูญเสียชีวิตทั้งของตนเองและผู้อื่น ดังที่ตัวอย่างจากเรื่อง สายสุดท้ายหลังเที่ยงคืน ที่เล่าถึงความประมาทของตัวละครในเรื่อง ดังคำพูดของคุณโบนัส ผู้ถ่ายทอดเรื่องราวที่ว่า “รู้สึกว่ามันจะ ชับรดแล้วมัวแต่ก้มเก็บบัตรหรือไรนี่แหละ รถก็เลยเกิดไปชนกับเสาไฟฟ้า” จากบทสนทนาผู้ถ่ายทอดเรื่องราวข้างต้นกล่าวถึงความประมาทของตัวละครในเรื่องที่มีพฤติกรรมการใช้ชีวิตอย่างไม่ระมัดระวัง ส่งผลให้เกิดการสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน และในปัจจุบันการใช้โทรศัพท์มือถือขณะขับขี่ยานพาหนะยังถือว่าเป็นผิดกฎหมายอีกด้วย

ส่วนในเรื่อง “โรงแรมนิรนาม” ที่ผู้ประกอบการมีความประมาทในการสร้างเครื่องเล่นที่ไม่มีความปลอดภัย จึงนำไปสู่การสูญเสียชีวิตของผู้ที่เล่นเครื่องเล่นนั้น

จากตัวอย่างเรื่องเล่าผีข้างต้นบอกเล่าถึงผลของเหตุการณ์การประมาทที่ส่งผลให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งผลของกระทำดังกล่าวถือเป็นตัวอย่างอุทาหรณ์ให้แก่ผู้ฟังรายการได้เป็นอย่างดี ถ้าหากไม่ต้องการประสบกับเหตุการณ์ร้ายแรงที่จะเกิดขึ้นก็ต้องมีความระมัดระวังไม่ประมาท สะท้อนให้เห็นบทบาทการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมได้อย่างดี

3) **การเลียงความรุนแรง** เรื่องเล่าผีมักสัมพันธ์กับความรุนแรง เพราะเรื่องเล่าผีมักเกิดขึ้นจากความรุนแรงทำให้เกิดการเสียชีวิต เช่น การถูกฆาตกรรม ฯลฯ และกลายเป็นผี และผีเหล่านั้นก็มักปรากฏตัวเพื่อทวงแค้นหรือการหลอกหลอน ดังที่ปรากฏในเรื่อง ห่องสนิม ว่า “การยื้อยุดูดกระดูกสาวเจ้าก็ไม่ยอมก็มีด่ามีทอ มันก็เลยเอาปืนควักเปรี๊ยะ ยิงเปรี๊ยะเข้าที่ท้องแม่ในรีตายคาที่เลย แล้วที่นี้ไอพวกชาวบ้านมันก็กลัวเสีย กลัวไอเสีย มันเลยยัดเงินปิดปาก ก็เลยมีความคิดที่ว่าจะช่วยทำลายศพ” จากบทสนทนาข้างต้นปรากฏเรื่องเล่าที่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา ทำให้มีการสูญเสียชีวิตเกิดขึ้น ทำให้ผู้ที่ถูกใช้ความรุนแรงสูญเสียชีวิตจนกลายเป็นผี จึงปรากฏตัวมาหลอกหลอนผู้คน และนอกจากนี้ยังปรากฏการใช้อำนาจของเงินปิดปากผู้ที่รู้เห็นทำให้ไม่มีใครกล้ากล่าวถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้น ผีจึงอาฆาตแค้นผู้คนแบบเรื่องการใช้ความรุนแรง การปรากฏลักษณะดังกล่าวยังพบได้ในเรื่อง ห่องสนิม ที่มีการใช้ความรุนแรงเกิดขึ้นจากผู้มีอิทธิพลนำไปสู่การเสียชีวิต เป็นการสนับสนุนความคิดที่ว่าการใช้ความรุนแรงจะนำมาซึ่งการสูญเสีย และในเรื่อง เรื่องที่ยังไม่รู้ จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีการใช้ความรุนแรงอย่างบ่อยครั้ง ทั้งปัญหาความมั่นคงและปัญหาอาชญากรรม ในเรื่องนี้เป็นการตอกย้ำภาพความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนให้มีความน่ากลัวมากยิ่งขึ้น จากตัวอย่างเรื่องเล่าผีข้างบนบอกถึงความรุนแรงที่ส่งผลให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งผลกระทบของการกระทำดังกล่าวเป็นการสะท้อนภาพความรุนแรงในสังคม ถ้าหากไม่ต้องการประสบกับเหตุการณ์ร้ายแรงที่จะเกิดขึ้นก็ต้องหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา

4) **การเลียงปัญหาผู้สาว** จากการศึกษาเรื่องเล่าผีพบว่า เรื่องเล่าผีหลายเรื่องมีสาเหตุจากปัญหาเรื่องผู้สาว เช่น “เรื่อง 308 ห่องผีตายโหง” ที่กล่าวว่า “มีเสียหนุ่มใหญ่ นะครับ ก็พาเด็กคาราโอเกะมาเที่ยว นะครับ แล้วก็ไปเที่ยวกันไงแล้วก็พาเด็กคาราโอเกะประมาณว่ามาที่ห้องแล้วก็มาประมาณว่าอาจจะด้วยที่เขาเรียกอะไรมีความสัมพันธ์กัน” จากเรื่องที่คุณก๊กเล่าข้างต้น แสดงให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากเรื่องผู้สาว ซึ่งปัญหาดังกล่าว นำมาซึ่งการเสียชีวิตของบุคคลในเรื่องและกลายเป็นผีมาหลอกหลอนผู้คนในหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีแบบเรื่องที่เป็นปัญหาผู้สาวปรากฏในเรื่อง ผีแม่ลูกอ่อน แรงรักแรงอาฆาต ที่ผีแม่ลูกอ่อนถูกคนรักนอกใจและทอดทิ้ง จึงนำไปสู่การสูญเสียชีวิต ทำให้ดวงวิญญาณตามอาฆาตสามีที่ทอดทิ้งเธอ และต้องการชีวิตของสามีมาชดใช้ให้กับสิ่งที่เขาทำกับเธอ ส่วนในเรื่อง หมู่บ้านป่าเพ็ญ ผีที่ปรากฏในเรื่องเสียชีวิตจากการยิงกันของสามีภรรยาที่มีสาเหตุมาจากการเล่นขู่ว่าจะนำไปสู่ครอบครัวที่แตกแยกและสูญเสียชีวิตในที่สุด และในเรื่อง 308 ห่องผีตายโหง มีการกล่าวถึงเสียที่ฆ่าเด็กสาวที่มีความสัมพันธ์เชิงผู้สาวในโรงแรม เป็นการนำเสนอภาพความคิดที่ว่าผู้มีอิทธิพลสามารถฆ่าบุคคลอื่นได้อย่างง่ายดาย และหากเกี่ยวข้องในเชิงผู้สาวยิ่งมีความเสี่ยงต่อชีวิตเป็นอย่างมาก เหตุนี้เรื่องเล่าผีจึงมีบทบาทขัดเกลากฎติกรรมของคนในสังคมทางอ้อมให้เห็นผลกระทบจากปัญหาผู้สาว

2.3 บทบาทการอธิบายพื้นที่และการส่งต่อความทรงจำ

แม้เรื่องเล่าผีเน้นความบันเทิงเป็นหลัก แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าเรื่องเล่าเหล่านี้มักสัมพันธ์กับพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะพื้นที่การเสียชีวิต เรื่องเล่าเหล่านี้จึงทำให้เรื่องเล่าผีมีบทบาทต่อความหมายของพื้นที่นั้น ๆ ด้วย ถ้ามองในแง่นี้ เรื่องเล่าผีอาจไม่ต่างจาก “นิทานประจำถิ่น” อันเป็นนิทานประเภทหนึ่งที่มีบทบาทในการอธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติ ที่มาของชื่อสถานที่ หรือภูมิศาสตร์ในท้องถิ่น เช่น จังหวัดยโสธรมีนิทานกองข้าวน้อยฆ่าแม่ และบริเวณหนองหาน จังหวัดสกลนคร มีนิยายเรื่องผาแดงนางไอ่ ใช้อธิบายหนองหานซึ่งเป็นภูมิศาสตร์ที่สำคัญในท้องถิ่น หรือเรื่องพระยาภิง พระยาพาน ที่ได้อธิบายให้ทราบถึงความเป็นมาของพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม (ประคอง นิมมานเหมินท์, 2543, หน้า 15) โดยข้อมูลเหล่านี้ช่วย ทำหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นให้คนในท้องถิ่นได้รับรู้ประวัติความเป็นมาอันเป็นกลไกในการใช้บอก “เราคือใคร” “เขาคือใคร” สมาชิกที่เติบโตมาในแต่ละท้องถิ่นจึงย่อมเรียนรู้ อัตลักษณ์ หรือ “ตัวตน” ของตนโดยผ่านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมรูปแบบต่าง ๆ (ศิริพร ณ ถลาง, 2557, หน้า 389)

เรื่องเล่าผีมักเป็นคำอธิบายที่ผูกพันกับสถานที่นั้น ๆ อยู่เรื่อยมาตั้งแต่อดีตที่ผู้คนมีวิถีชีวิตเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ดังนั้น ความเชื่อเกี่ยวกับผีที่พบส่วนมากจะเป็นผีเจ้าป่าเจ้าเขา ผีป่า ผีภูเขา เทวดาอารักษ์ที่ดูแลต้นน้ำลำธาร ดังเช่น "ผีขุนน้ำ" "ผีฝาย" "ผีป่า" "ผีดอย" แต่ในปัจจุบัน จากเรื่องเล่าผีแตกต่างไป เพราะสังคมเมืองทำให้ผู้คนไม่ได้ใกล้ชิดธรรมชาติ ดังเช่นในอดีต ผีที่ปรากฏจึงสัมพันธ์กับอาคารและสถานที่ในเมืองไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน โรงพยาบาล โรงแรม บ้านเช่า หอพัก เป็นต้น (ศุภลักษณ์ บัญญา, 2551, หน้า 27) โดยนัยนี้ การเล่าเรื่องผีทำให้รับรู้ถึงประวัติของพื้นที่ ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ส่งผลต่อความทรงจำเกี่ยวกับผีและมีบทบาทในการส่งต่อความเชื่อดั้งเดิมด้วย เมื่อสืบเสาะหาข้อมูลจะทำให้คนในสังคมทราบเรื่องราวของสถานที่และกลายเป็นอัตลักษณ์ของสถานที่ให้ผู้คนได้รู้จัก เช่น เรื่องเล่าผีเกี่ยวกับแม่นากพระโขนงที่ทำให้คนเกิดความจดจำเกี่ยวกับพื้นที่ดังกล่าว หรือเรื่องเล่าผีสมัยใหม่เกี่ยวกับผีในมหาวิทยาลัยก็เป็นเรื่องเล่าที่สร้างความทรงจำและอธิบายเหตุการณ์บางอย่างไว้ภายใต้เรื่องเล่าผีเหล่านั้นเช่นกัน ฯลฯ

สำหรับการศึกษาเรื่องเล่าผีในรายการวิทยุ The Ghost Radio ทำให้พบว่า เรื่องเล่าผีเหล่านี้ก็ยังมีบทบาทในการอธิบายสถานที่ทั้งที่เป็นพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัว กล่าวคือ เรื่องเล่าผีมักเล่าถึงพื้นที่ที่ผีสิงอยู่หรือมีความเกี่ยวข้องกับที่อยู่ของผี การเล่าถึงสถานที่ช่วยทำให้ความหมายของสถานที่ที่มีความจำเพาะมากขึ้น หรือสร้างความรู้สึกเฉพาะสำหรับกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง และยังช่วยให้มีบทบาทในการเพิ่มความหมายให้พื้นที่มี "มิติ" มากกว่าเดิม อย่างเช่น บ้าน ที่เป็นที่อยู่อาศัย เมื่อมีเรื่องผีก็จะรับรู้ถึงพฤติกรรมของคนในบ้าน กิจวัตร หรือวิถีชีวิตของคนในบ้าน เนื้อเรื่องเกี่ยวกับสถานที่ คือ การนำเสนอเนื้อเรื่องสยองขวัญที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานที่ที่ตนเป็นผู้พักอาศัย เช่น บ้าน หอพัก โรงแรม การนำเสนอ เนื้อเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานที่ที่ตนรักษาอาการป่วย เช่น สถานีอนามัย โรงพยาบาล (จุฬารัตน์ วรเศรษฐศักดิ์, 2548, หน้า 49) สถานที่ที่ปรากฏในเรื่องเล่าผีในรายการวิทยุ The Ghost Radio แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

1) **พื้นที่สาธารณะ** พื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ส่วนรวมของผู้คนที่ผีปรากฏตัว หรือสิงอยู่ออกมาหลอกหลอนคนตัวอย่างสถานที่คือ "วัด" แม้ในเวลากลางวันเป็นสถานที่ที่ร่มเย็น แต่ในเวลากลางคืนนั้นเป็นสถานที่ที่เต็มไปด้วยผี เพราะวัดเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลและฌาปนกิจศพ ดังที่ปรากฏในเรื่อง ผีแม่ลูกอ่อน แรงรักแรงอาฆาต ที่บรรยายบรรยากาศของป่าช้าในวัดว่า "คือคุณผู้ชมลองนึกภาพของหลุมศพไร้ญาติ สมัยนี้คงจะเคยได้เห็นกันนะครับ เขาจะโบกปูนมาเป็น สีเหลืองมะนาว ลักษณะคือเป็นสีเหลืองถ้าเราเรียกง่าย ๆ เอาที่เข้าใจก็คือเป็นลักษณะของคอนโดนั้นแหละนะครับ เขาจะเรียกกันเป็นศัพท์เฉพาะนะครับเป็นสีเหลืองแล้วก็เห็นลักษณะเอาไว้ใส่โลงศพเข้าไปอีกทีหนึ่ง เป็นสีเหลืองมีพื้นผิวยาว ๆ นะครับ" ส่งผลให้การเล่าเรื่องผีเกี่ยวกับวัดเป็นการต่อยอดย้ำภาพความน่ากลัวของสถานที่แห่งนี้มากยิ่งขึ้น

ต่อมาคือ "บริเวณชายแดน" เป็นสถานที่ที่มีความเชื่อว่าเป็นอาณาเขตที่มีปะทะกันของสองวัฒนธรรมและยังมีการเกี่ยวโยงไปถึงความเชื่อเรื่องสิ่งลึกลับ ไสยศาสตร์ เพราะบริเวณชายขอบมักเป็นพื้นที่ได้รับการมองว่าห่างไกลจากวิทยาการและมีสิ่งลึกลับปรากฏ ดังเช่นผ่านหมู่บ้านชายแดนในเรื่องห้องสนิมที่เล่าเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ดังที่ว่า "แล้วก็เอาโลหะหลาย ๆ อย่าง พวกเหล็กไร้งี้มาสูมกันไว้ในห้องนั้น แล้วก็เอาอาวุธขลัง ๆ ไขว่กันตรงไขว่เป็นตัวเอ็กซ์ ไว้ตรงแท่นปูนเพื่อสะกดวิญญาณ" โดยจะเห็นได้ว่าพื้นที่ดังกล่าวผูกโยงกับการใช้คาถาอาคม คุณไสย และพิธีกรรมต่าง ๆ ตามความเชื่อ ต่อมาคือ ป่าชายแดน โดยปกติคนทั่วไปมักเชื่อว่าต้นไม้ทุกต้นในป่ามักมีดวงวิญญาณสิงสถิตอยู่ หรือมีเทพารักษ์คุ้มครอง ตามความเชื่อเรื่องเจ้าป่าเจ้าเขาเทวดาอารักษ์ โดยยังเป็นพื้นที่ป่าชายแดนก็ยังต่อยอดให้เห็นถึงความห่างไกลและความลึกลับผสมอยู่ ดังที่ปรากฏในเรื่อง "เรื่องที่ยังไม่รู้" ว่า "มันมีจังหวัดหนึ่งที่แสงไฟของผู้ชายรัศมีมันผ่านไปของผู้หญิงหน่อยหนึ่งเขาเลยเห็นหน้าผู้หญิงชีกหนึ่ง แล้วแกงเกตว่าหน้าผู้หญิงอะไหมก็เรียม ไหมก็เรียมแบบเหมือนเราเอาโทษนะครับ เอาเนื้อหมูไปย่างแล้วลืมนะครับ แกบอกว่าแกเห็นแบบนั้นเนี่ยแกก็เลยสังเกตต่อว่าคนที่เดินลงเนินมามาหาเรานั้นเป็นผู้หญิงผู้ชายมันจะต้องมีเสียงทำโดนดินลูกรัง เพราะทิ้งน้ำหนักเยอะเวลาลงเดินลงเนินมันต้องมีเสียงเกาะเกาะกรอบแกรบข้าง แก

บอกว่าผมไม่ได้ยินเสียงเดินเลย แล้วเราก็มานั่งประวิติดูครับ พี่แจ๊คสวนตรงนั้นนะบริเวณที่เราผ่านไปเนี่ยอ่า เมื่อก่อนเคยมีชาวไทยพุทธ อยู่ร่วมกับมุสลิมก็มีครอบครัว 2 คู่เมียภรรยา แล้วก็เจอพวกหัวรุนแรงนะครับ ฆ่าแล้วก็เผาในสวนยาง” จะเห็นได้ว่ามีการกล่าวอธิบายถึงพื้นที่ป่าในเขตชายแดนภาคใต้ ส่งผลให้ความเชื่อที่ว่าทุกตารางนิ้วของป่ามีดวงวิญญาณสิงอยู่ ยิ่งบริเวณป่าเป็นรอยต่อของชายแดนมีการต่อสู้จนสูญเสียชีวิต ยิ่งสร้างความกลัวและความเชื่อเรื่องผียิ่งขึ้น

2) **พื้นที่ส่วนบุคคล** พื้นที่ส่วนบุคคล เป็นพื้นที่ที่เป็นสิทธิ์เฉพาะเจ้าของพื้นที่ที่ผีสิงอยู่ และปรากฏตัวหลอกหลอนคนโดย “บ้าน” มักเป็นสถานที่ส่วนบุคคลที่เรียกได้ว่าเป็นสถานที่ปลอดภัยที่สุด แต่เมื่อบ้านนั้นมีคนเสียชีวิต ความรู้สึกที่เดิมเคยเชื่อว่าบ้านเป็นสถานที่ปลอดภัยก็เปลี่ยนเป็นสถานที่ที่มีแต่ความน่ากลัว เช่น เกิดเหตุการณ์ฆาตกรรมในบ้าน มีผีติดตามเข้าบ้านหรือเชิญวิญญาณเข้าบ้านโดยไม่รู้ตัว เป็นต้น โดยเฉพาะหากบ้านนั้นเป็นบ้านร้าง หรืออาจมีประวัติที่ไม่ดีอาจทำให้ถูกมองไปถึงการมีสิ่งลึกลับอาศัยอยู่ ซึ่งไปสอดคล้องกับความเชื่อของคนไทยในเรื่องที่ว่าบ้านที่ไม่มีคนอยู่นาน อาจทำให้มีสัมภเวสีมาอยู่แทนตัวอย่าง เช่น เรื่อง “308 ห้องผีตายโหง” ปรากฏบทสนทนาว่า “แล้วก็ผีเสียงเคาะหน้าต่างชั้น 2 มึงจะหนีไปไหน มึงเปิดให้กูเดี๋ยวนี๊ เก๊กตกใจครับว่าเค้าตามขึ้นมาถึงชั้น 2 กิ่งไปมุดอยู่ใต้โต๊ะคอมเพื่อนครับ แล้วก็เอาก้อนอิฐโยมาบั้งไว้” จะเห็นได้ว่าทุกคนต่างคิดว่าบ้านคือสถานที่ที่ปลอดภัยที่สุด แต่เมื่อมีเรื่องผีเข้ามาบ้านก็อาจเป็นสถานที่ที่น่ากลัวที่สุด

อีกสถานที่หนึ่ง คือ โรงแรม แม้โรงแรมอาจเป็นสถานที่สาธารณะ แต่พื้นที่เกิดเหตุก็มีการปรากฏตัวของผีในห้องพักส่วนตัว โดยผู้เดินทางที่ไปพักที่โรงแรมแล้วพบกับเหตุการณ์อันน่าสะพรึงกลัวในสถานที่ดังกล่าว อาจเกิดจากเมื่อเข้าไปในสถานที่แห่งนั้นแล้วไม่ได้บอกกล่าวเจ้าที่เจ้าทาง หรือภูตผีที่สถิตอยู่ในสถานที่แห่งนั้นก่อนจะเข้าพัก ดังนั้นผีจึงบันดาลให้ผู้เดินทางพบกับความสยองในขณะที่กำลังพักผ่อนเพราะไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของสถานที่ก่อนเข้าพัก (จุฬารัตน์ วรเศรษฐศักดิ์, 2548, หน้า 49) โดยในเรื่อง 308 ห้องผีตายโหง ปรากฏบทสนทนาว่า “ยังงี้วะเนี่ย อะไรอย่างนี้ก็เลยคุยกันระตอนนั้น ห้องนี้จริง ๆ ไซปะ เออเนี่ยห้องเนี่ย 308 ก็คือมันตรงกับทางเขายากทางอะไร ทางสามแพร่งไซ้ไหมอะ มันตรงกับทางเดินเลยอะ” ซึ่งจะเห็นได้ชัดว่าตามความเชื่อเรื่องโรงแรม หากห้องใดที่ตรงกับทางเดิน จะเรียกว่าทางผีผ่านจะไม่นิยมเข้าพักแม้จะไม่มีเหตุการณ์สยองขวัญในห้องนั้น ๆ ก็ตาม แล้วยิ่งเคยเกิดเหตุการณ์ ยิ่งทวีความน่ากลัวของห้องพักนั้น ๆ ขึ้นไปอีก

อนึ่ง น่าสังเกตว่า เรื่องเล่าผีไม่เพียงแต่ส่งผลต่อการสร้างความน่ากลัวและอธิบายสถานที่ แต่ช่วงเวลาที่ผีปรากฏตัวเพื่อให้เห็นและหลอกหลอนผู้คน ซึ่งส่วนใหญ่เรื่องเล่าที่เกี่ยวกับผี หรือตามความเชื่อดั้งเดิมของคนไทยตั้งแต่อดีต ผีจะปรากฏตัวเฉพาะเวลากลางคืนเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเป็นเวลาที่ไม่มีแสงอาทิตย์ มีดี เงียบสงบ และเป็นเวลาที่ผู้คนส่วนใหญ่พักผ่อน ดังเช่นในเรื่อง บ้านตามสั่ง “เขาบอกผมดูนาฬิกาประมาณจะตี 2 ผมได้ยินเสียงเดิมที่ผมได้ยินที่บ้านหลังนั้น คือเสียงดนตรีไทย คือปี่มาก่อนอะ แล้วก็ตามด้วยตะโพน ตามด้วยฉิ่ง แล้วเป็นจังหวะเร็ว” และจากบทสนทนาที่มีการกล่าวว่ามีมาปรากฏตัวให้พบเจอในเวลาตี 2 ซึ่งถือว่าเป็นเวลาดีกึ่งดีที่เป็นช่วงเวลาสำหรับการพักผ่อนของคนทั่วไป และในเรื่อง “สายสุดท้ายหลังเที่ยงคืน” ที่มีโทรศัพท์เข้ามาจากหญิงสาวปริศนาที่เป็นผีโทรศัพท์มาในช่วงเวลาหลังเที่ยงคืน ซึ่งช่วงเวลานั้นเป็นยามวิกาลที่คนทั่วไปนอนหลับ “ที่นี้มันรู้สึกว่าคุณเดิมโทรมาอีกประมาณเที่ยงคืน น้องคนเดิมโทรมา บอกว่าพี่โบ๊สคะ พี่จะเข้าไปที่บ้านหนูได้หรือยัง” โดยจะเห็นได้ว่า เรื่องผีมีส่วนในการอธิบายพื้นที่ในแง่มุมของเวลาว่าในพื้นที่ของเวลาช่วงกลางคืนนั้นเป็นช่วงที่เหมาะสมในการปรากฏตัวของผี เนื่องจากเวลากลางคืนนั้นเงียบสงบ และเป็นช่วงที่ผู้คนพักผ่อน ฉะนั้นตามความเชื่อของผู้คนในสังคมเวลาช่วงกลางคืนที่เงียบสงบ กับความมืดที่มองสภาพแวดล้อมไม่ถนัดจึงมีความเหมาะสมมากกว่าเวลากลางวัน

กล่าวได้ว่า เรื่องเล่าในรายการวิทยุ The Ghost Radio เป็นเรื่องเล่าที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทการอธิบายพื้นที่และสภาพแวดล้อมบริเวณนั้น พื้นที่ทุกพื้นที่ตามความเชื่อของคนไทยในอดีตจะมีเจ้าที่คอยปกปักรักษา และการปรากฏตัวของผีในสถานที่ต่าง ๆ รูปร่างที่ปรากฏจะแสดงให้เห็นถึงความเป็นมาของการเสียชีวิต เช่น ผีพยาบาล ผีหม้อ พื้นที่นั้นอาจเคยเป็นโรงพยาบาลมาก่อน ดังนั้น ผีที่ปรากฏจะทำให้ทราบถึงประวัติของพื้นที่และการส่งต่อข้อมูลความทรงจำของสถานที่ให้ผู้คนที่อยู่ในสังคมว่าสถานที่นั้นเกิดอะไรขึ้นในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเวลายังมีส่วนในการมาปรากฏตัวของผีตามความเชื่อโบราณว่าช่วงเวลากลางคืนผีจะสามารถปรากฏตัวให้ผู้คนที่เห็นได้อย่างชัดเจนมากกว่ากลางวัน

โดยสรุปแล้ว บทบาทของเรื่องเล่าในรายการวิทยุ The Ghost Radio มีบทบาทต่อสังคมสามประการ ได้แก่ บทบาทการสร้างความบันเทิง บทบาทการควบคุมความประพฤติของคนในสังคม และบทบาทการอธิบายพื้นที่และส่งต่อความทรงจำ โดยบทบาทในการสร้างความบันเทิงให้กับผู้คนที่อยู่ในสังคมพบอย่างชัดเจนของวัตถุประสงค์ของรายการวิทยุนี้ที่เน้นความบันเทิงจากเรื่องเล่าสยองขวัญ แต่ในขณะเดียวกันบทบาทอีกสองประการนั้นเป็นบทบาททางอ้อม โดยบทบาทในการใช้ความกลัวเพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม ทำให้ผู้คนที่อยู่ในสังคมไม่กล้าที่จะแหวกกฎข้อบังคับที่สังคมนั้นสร้างไว้ตลอดจนเป็นการเตือนสติของผู้ฟังให้หวาดกลัวจากการกระทำผิด และท้ายที่สุด เรื่องเล่าเหล่านี้ผูกพันกับสถานที่ที่ทำให้การปรากฏตัวของผีอาจทำให้ทราบถึงภูมิหลังของพื้นที่และการส่งต่อข้อมูลสถานที่ที่ผู้คนที่อยู่ในสังคมว่าสถานที่นั้นเกิดอะไรขึ้นด้วยเช่นกัน

สรุปและอภิปรายผล

บทความนี้มุ่งศึกษาแบบเรื่องของเรื่องเล่าผีในรายการวิทยุ The Ghost Radio และวิเคราะห์บทบาทของเรื่องเล่าผีในสังคม โดยคัดเลือกกลุ่มข้อมูลจากเรื่องเล่าที่ได้รับความนิยมจำนวน 10 เรื่อง เพื่อให้เข้าใจลักษณะแบบเรื่องที่เป็นที่นิยมตลอดจนมองเห็นแบบเรื่องที่ปรากฏซ้ำ ๆ ในเรื่องเล่าผีไทย และเชื่อมโยงแบบเรื่องเหล่านั้นไปสู่การเข้าใจสังคมไทยร่วมสมัย อันทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องเล่าผีในสังคมไทยร่วมสมัยได้ชัดเจนขึ้น ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า แบบเรื่องของเรื่องเล่าในรายการวิทยุ The Ghost Radio สามารถแบ่งได้เป็น 2 แบบเรื่อง คือ แบบเรื่องการให้ความช่วยเหลือระหว่างผีและคน และแบบเรื่อง การอาฆาตระหว่างผีต่อคน โดยแบบเรื่องที่พบมากที่สุดในจำนวน 10 เรื่องที่ศึกษา คือ แบบเรื่องการอาฆาตระหว่างผีต่อคน และเมื่อวิเคราะห์แบบเรื่องที่ปรากฏในการเล่าเรื่องกับบทบาททางสังคมของเรื่องเล่าผีพบว่า มีบทบาท 3 ประการ คือ ประการแรก บทบาทในการให้ความบันเทิง สร้างความเพลิดเพลินให้แก่ผู้ฟัง ประการที่สอง บทบาทการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม โดยการนำคติความเชื่อมาเป็นตัวกำหนดแนวปฏิบัติของคนในสังคมให้ปฏิบัติตาม กรอบวิธีที่คนในสังคมเห็นควรว่าถูกต้องเหมาะสม หากผู้ใดปฏิบัตินอกเหนือจากแนวปฏิบัติก็จะมีโทษและสิ่งไม่ดีเข้ามาในชีวิต และประการสุดท้าย บทบาทการอธิบายพื้นที่และการส่งต่อความทรงจำที่สร้างความหมายของพื้นที่ พื้นที่บางพื้นที่อาจมีภูมิหลังที่เคยเกิดขึ้นเมื่อมีการปรากฏตัวของผี จึงทำให้ผู้ที่พบเห็นค้นหาสาเหตุว่าสถานที่ที่พบเกิดอะไรขึ้น เรื่องเล่าผีจึงเปรียบเสมือนนิทานประจำถิ่นที่อธิบายความเป็นมาของสถานที่ได้เช่นกัน

ทั้งหมดนี้กล่าวได้ว่ารายการวิทยุ The Ghost Radio เป็นสื่อกลางที่เผยแพร่ข้อมูลเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเชื่อในสิ่งลึกลับผู้ที่มีความสนใจ และชื่นชอบฟังเรื่องลึกลับในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ แม้เรื่องเล่าดังกล่าวอาจมีการผสมผสานระหว่างเรื่องจริงและเรื่องแต่งเข้าไป แต่ความจริงอาจมิได้สำคัญเท่ากับการเป็น “พื้นที่แห่งการปลดปล่อย” โดยเฉพาะในพื้นที่ของสังคมเมืองที่มีความหวาดวิตกหลายประการ ดังที่ขวัญแก้ว งามไธสน (2561) กล่าวว่า เรื่องเล่าในรายการ “เดอะซ็อค” เป็นช่องทางหนึ่งที่ใช้ในการปลดปล่อยอารมณ์ความไม่พอใจหรือความอึดอัดใจในโลกแห่งความจริงผ่านโลกของจินตนาการในรูปแบบเรื่องเล่าผี แสดงให้เห็นถึงความกลัว ความกังวลใจ ความไม่มั่นคงปลอดภัย ซึ่งเป็นพื้นฐานความต้องการของมนุษย์

ในการดำรงชีวิต เมื่อมองเทียบกับรายการวิทยุ The Ghost Radio แล้วก็พบว่าสอดคล้องกันในแง่ที่ว่า เรื่องเล่าเหล่านี้เป็น เรื่องเล่าของคนเมืองที่ต้องการเสพเรื่องราวที่มีความตื่นเต้นระทึกใจผ่านเรื่องเล่าผีหลายเรื่องที่เกิดขึ้นใกล้ตัว และบางเรื่องก็เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้กับคนเมืองเช่นกัน เรื่องเล่าผีเหล่านี้จึงอาจเป็นพื้นที่ที่แสดงให้เห็นถึงความหวาดกลัวของคนเมือง ในเวลาเดียวกันเรื่องเล่าผี ยังเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างความเชื่อโบราณกับคนในสังคมปัจจุบัน เรื่องเล่าผีแต่เดิมอาจเป็นกุศโลบายให้ผู้คนอยู่ร่วมกัน ในสังคมอย่างปกติสุข เรื่องเล่าผีร่วมสมัยก็ยังคงบอกเล่าเรื่องราวถึงสถานที่และความทรงจำ ตลอดจน ควบคุมสังคมที่เป็นสังคมเมืองโดยอ้อมด้วยเช่นกัน จะเห็นได้ว่า บทบาทการกำหนดพฤติกรรมของคนด้วยความกลัวโดยนำ เรื่องผีเป็นตัวบังคับควบคุมประมาทของคนในสังคม การนำเรื่องผีมาคอยตอกย้ำกลายเป็นอุทาหรณ์ที่ควบคุมพฤติกรรมเพื่อ สร้างความปลอดภัยให้กับตนเองและทรัพย์สิน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาริบททางสังคมของเรื่องเล่า เพราะบริบทจากการใช้ที่ต่างกันจะส่งผลถึงบทบาททางสังคม ที่ต่างกันด้วย เช่น ความเชื่อเรื่องครุฑอมโนราชของภาคใต้ หรือเรื่องพญานาคของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. ควรมีการศึกษากลวิธีการนำเสนอเรื่องเล่าในรายการวิทยุ The Ghost Radio เพิ่มเติม เพื่อให้เห็นลักษณะโดดเด่นของกลวิธีที่ใช้ในรายการนี้

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2545). *เมื่อสื่อส่องและสร้างวัฒนธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศาเลาแดง.
- เกศสุดา นาสีเคน. (2557). *เรื่องเล่าแนว “รักไสก” และกลวิธีการให้คำปรึกษาในพื้นที่สาธารณะ กรณีศึกษารายการวิทยุ “คลับฟรายเดย์”*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขวัญแก้ว งามโสภณ. (2561). *เรื่องเล่าในรายการวิทยุเดอะซี๊ด: ในฐานะนิทานผีในวัฒนธรรมประชานิยม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จุฬาวดี วีระเศรษฐศักดิ์. (2560). *การศึกษาวิเคราะห์เรื่องเล่าสยองขวัญของรายการวิทยุ: “เดอะซี๊ด”*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- นลิน ลินธุประมา. (2560). *เรื่องผีในสังคมไทยร่วมสมัย: บทบาทและการผสมผสานทางวัฒนธรรม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประคอง นิมมานเหมินท์. (2543). *นิทานพื้นบ้านศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรพล ผีกใจดี. (2560). *ผีแม่ลูกอ่อน แกรงรักแรงอาฆาต*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2563 , จาก https://www.youtube.com/watch?v=VvkSXbDIw_o
- วัชรพล ผีกใจดี. (2561). *บ้านตามสั่ง*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2563, จาก https://www.youtube.com/results?search_query=%E0%B8%9A%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%9%E0%B8%95%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B9%88%E0%B8%87
- วัชรพล ผีกใจดี. (2561). *เรื่องที่ยังไม่รู้*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=hTyNpmM4qnE>
- วัชรพล ผีกใจดี. (2561). *โรงแรมนิรนาม*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=mbJzq-6g0zQ>
- วัชรพล ผีกใจดี. (2561). *308 ห้องผีตายโหง*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=1nR8w1vWLS>

วัชรพล ผีกใจดี. (2561). **สายสุดท้ายหลังเที่ยงคืน**. สืบค้น 1 ตุลาคม 2563, จาก https://www.youtube.com/watch?v=SwfcsM_qmvw

วัชรพล ผีกใจดี. (2561). **หมู่บ้านป่าเพ็ญ**. สืบค้น 1 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=Z2zYwzoxU9Q>

วัชรพล ผีกใจดี. (2561). **ห้องสนิม**. สืบค้น 1 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=R7ZCPM-Aufw>

วัชรพล ผีกใจดี. (2562). **ไม่รู้**. สืบค้น 1 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=oS4OW7M3WnM>

วัชรพล ผีกใจดี. (2563). **บ้านเช่าหลังมหาลัย**. สืบค้น 1 ตุลาคม 2563, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=728OzmMBItk>

ศิวราพร ณ กลาง. (2557). **ทฤษฎีคติชนวิทยา : วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศุภลักษณ์ ปัญญา. (2551). **การศึกษาบทบาทของผีในนิทานพื้นบ้านล้านนา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.